

GEGEVENS	
<i>straatnaam</i>	Achterzeedijk
<i>huisnummer(s)</i>	46
<i>type</i>	gemaal
<i>bouwjaar</i>	1929
<i>architect</i>	G. Stolk

WAARDERING		THEMA'S	
1. algemeen cultuurhistorisch	++ Uitzonderlijk	A. Dijken	X
2. ensemblewaarden en samenhang	+/- Gemiddeld	B. Boeren & tuinders	
3. beleefbaarheid en zichtbaarheid	+ Hoge waarde	C. Idyllisch villadorp	
4. zeldzaamheid	+/- Gemiddeld	D. Uitbreiding & vernieuwing	
5. representativiteit of voorbeeld	+/- Gemiddeld		
6. staat	+ Hoge waarde		
7. gaafheid en oorspronkelijkheid	++ Uitzonderlijk		

BESCHRIJVING
Voormalig gemaal gebouwd in 1929 in opdracht van het 'Waterschap de gemeenschappelijke stormbemaling van de polders Binnenland en Zuidpolder'. Dit elektrisch gemaal vervangt het stoomgemaal op deze plek en is gebouwd op de bestaande fundamenten. Het is voorzien van

machinekamer, werkplaats, schakelruimte en transformatorruimte. Het gemaal is ontworpen door architect G. Stolk in samenwerking met ingenieursbureau W.C. en K. de Wit uit Amsterdam. Dit bureau, in 1870 opgericht door de gebroeders De Wit, was aanvankelijk gespecialiseerd in de bouw van stoomgemalen en bouwde vanaf 1920 ook elektrisch aangedreven gemalen. Het gebouw is gesitueerd onderaan de Achterzeedijk aan het einde van de Oude Haven, de watergang die van het dorp naar de Oude Maas loopt. Het gemaal volgt de polderstructuur en ligt daardoor enigszins gedraaid ten opzichte van de dijk. Het gemaal ligt aan het begin van een parallelweg langs de dijk, die de hieraan gelegen bebouwing ontsluit.

Het gebouw heeft een rechthoekige plattegrond en telt één bouwlaag met hoog opgaand zadeldak, belegd met rode Tuiles de Nord. Aan de achterzijde is een kleiner volume uitgebouwd, iets verspringend ten opzichte van het hoofdvolume en deels voorzien van zadeldak. De gevels zijn rondom uit rode baksteen opgetrokken in steens verband, op een hoge plint van verticaal metselwerk in donkere baksteen. De voorgevel heeft op de begane grond een brede vensterpartij bestaande uit drie gekoppelde schuifvensters, waarvan de bovendelen terugliggend zijn geplaatst. De vensters zijn elk voorzien van kruisroeden. De rollaag boven het venster is als een horizontale belijning doorgezet over alle gevels. In de top een klein, tweeledig venster met daarboven siermetselwerk in dambordpatroon.

De oostgevel had oorspronkelijk twee identieke venster als in de voorgevel, maar het rechter is vervangen door dubbele, verdiepingshoge schuifdeur. Rechts daarvan een toegangsdeur voorzien van paneel en sierlatten. Het dakschild aan deze kant is voorzien van een lage, driedelige dakkapel met uitkragende dakrand. In de westgevel bevinden zich twee brede vensters identiek aan in de voorgevel en geheel links een enkel bovenlicht. De gevels van de uitbouw zijn aan de oostzijde voorzien van een dubbel schuifvenster en aan de westzijde van een stalen toegangsdeur van de traforuimte (onder het platte dak). De zij- en achtergevels worden afgesloten door een forse, uitkragende goot die aan de voorzijde is omgezet.

Aan de achterzijde van het gemaal bevindt zich een kolk met betonnen keermuren, dwarsbalken en loopbrug voor de instroom van polderwater.

Bijzonderheden

bron: Provincie Zuid-Holland, *Jongere Bouwkunst en Stedebouw, 1800-1945, Barendrecht*, Den Haag 1995 (rapport Monumenten Inventarisatie Project)

N.B. Het gemaal komt in aanmerking voor en status als gemeentelijk monument. Mogelijk dat zich in het interieur nog waardevolle elementen bevinden.

Motivering

De dijken zijn van cruciale betekenis voor de geschiedenis van Barendrecht. De oude dorpskern is eraan ontstaan, ze zorgden voor bescherming tegen hoog water, vormden de belangrijkste infrastructurele routes en ze maakten gebruik van de polders voor land- en tuinbouw mogelijk. De bebouwing langs de dijken, zowel in het dorp als in het buitengebied, is in hoge mate beeldbepalend. Ook de voorzieningen voor de waterhuishouding bevinden zich langs de dijken en zijn van hoge cultuurhistorische waarde.

Het voormalige gemaal aan Achterzeedijk 46 is van:

Cultuurhistorische waarde

- Vanwege de betekenis voor de geschiedenis van de polderbemaling langs de dijken in Barendrecht,

- Vanwege de historische locatie van een vroegere spuisluis van de Oude Haven en de bouw op de fundamenten van het vroegere stoomgemaal.

Architectuur- en kunsthistorische waarden

- Vanwege de karakteristieke architectonische elementen van die periode (Amsterdamse School), zoals het hoog opgaande zadeldak, het siermetselwerk en de roedenverdeling van de vensters.

Situationele en ensemblewaarden

- Vanwege de functionele samenhang met de achtergelegen kolk en loopbrug,
- Vanwege de ruimtelijke samenhang met de dijk, de waterloop Oude Haven, met de nabijgelegen dienstwoningen, en de polder Spuiveld aan de overzijde van de dijk.

Gaafheid en herkenbaarheid

- Vanwege de goede bouwkundige staat,
- Vanwege de architectonische gaafheid van de hoofdvorm van het gebouw.

Beleefbaarheid en zichtbaarheid

- Vanwege de goede beleefbaarheid en zichtbare ligging aan de Achterzeedijk.

Zeldzaamheid:

- Vanwege de hoge mate van zeldzaamheid van een poldergemaal uit het interbellum binnen de gemeente.

Omvang van de bescherming

Beschermd zijn in ieder geval (maar niet uitsluitend):

- Het gehele exterieur,
- De aan het pand gekoppelde kolk en loopbrug,
- Het gehele interieur voor wat betreft:
 - De oorspronkelijke interieurindeling (bouwkundige structuur)
 - Het luik in de vloer,
 - De onder het pand gelegen kelder/bassin, als restant van de uitwatering,
 - De authentieke interieurafwerking en –onderdelen voor zover nog aanwezig, waaronder de vloer, de overgebleven oorspronkelijke wandtegels, de metalen balk aan het plafond, de zolder.

Uitgesloten van bescherming zijn:

- Recente keuken (?) en toilet(ten),
- De dubbele, verdiepingshoge schuifdeur, en eventuele later gewijzigde kozijnen.

Situatieschets

Het grijze vlak met de rode contour op perceel Achterzeedijk 46 geeft de grens van het beschermde monument aan.

Overige foto's

